

The Effect of the Efficiency of Economic Diplomacy Strategies on Total Factor Productivity in Selected Developed and Developing Countries

Abolfazl Shahabadi¹, Samineh Ghasemifar², Masoud Hossein Beygi³

1. Corresponding Author, Professor of Economics, Department of Economics, Faculty of Economics and Social Science, Alzahra University, Tehran, Iran. E-mail: a.shahabadi@alzahra.ac.ir.
2. Assistant Professor, Department of Economics, Faculty of Management, Accounting and Economics, Hormozgan University, Iran. E-mail: saminehghasemifar@hormozgan.ac.ir
3. M.A in Business Administration, Islamic Azad University E-Campus, Tehran, Iran. E-mail: masudhoseinbeigi@gmail.com

Article Info

ABSTRACT

Article type:

Research Article

Article history:**Received:** 25 Nov 2022**Received in revised form:**
20 May 2023**Accepted:** 02 Jun 2024**Published online:** 18 Sep 2024**Keywords:**Total Factor Productivity,
Economic Diplomacy,
Acquiring Foreign
Technology,
National Brand.

The limitation of resources has made increasing the productivity of all factors of production the most important strategy for countries seeking to achieve continuous and stable economic growth. In recent years, economic diplomacy has emerged as a crucial tool for implementing industrial policies, enhancing the efficiency and effectiveness of economic activities, and boosting the productivity of all factors. This study aims to investigate the impact of the components of economic diplomacy—namely, facilitating foreign trade, attracting foreign capital, acquiring foreign technology, enhancing national branding, and attracting foreign tourists—on the productivity of total factors in two groups of selected developing and developed countries during the period from 2011 to 2020. Utilizing the generalized method of moments, the results indicate that the components of facilitating foreign trade, attracting foreign capital, and obtaining foreign technology positively affect the productivity of total factors in both groups of selected countries, albeit with varying estimated coefficients. However, while the influence of national branding and foreign tourist attraction on total factor productivity is also positive, it lacks statistical significance in both groups.

Cite this article: Shahabadi, A., Ghasemifar, S., & Hossein Beygi, M. (2024). The Effect of the Efficiency of Economic Diplomacy Strategies on Total Factor Productivity in Selected Developed and Developing Countries. *International Political Economy Studies*, 7 (1), 169-189. <http://doi.org/10.22126/ipes.2024.8492.1522> (in Persian).



© The Author(s).

DOI: <https://doi.org/10.22126/ipes.2024.8492.1522>

Publisher: Razi University

1. Introduction

Increasing productivity has become a main priority for many countries in achieving continuous and stable economic growth and development. Examining the factors affecting the productivity of total production factors in developing countries is of great importance and necessity. When a country has superior economic power, it gains more benefits in the international arena compared to other countries. However, when the economic power of countries is equal, increasing the efficiency of economic diplomacy can play a vital role in securing advantages in the international arena. This includes facilitating trade relations, increasing foreign capital attraction, acquiring advanced foreign technology, and attracting foreign tourists to improve the national image and provide access to foreign knowledge and technology. These factors are the goals of economic diplomacy. The current research posits that an awareness of the above five goals can affect productivity because the efficiency of economic diplomacy, by facilitating foreign direct investment, which acts as a source of funding and new technologies, as well as management, organizational skills, and marketing networks, can increase the productivity of all factors.

2. Theoretical framework

Jakop and Van Berjik (2011) define economic diplomacy as "the use of international political tools (diplomacy) to achieve economic goals." Facilitating foreign trade and increasing the size of foreign markets in the more competitive international trade environment enhances the productivity of labor, capital, and total factor productivity. Attracting foreign direct investment serves as a channel for the spillover of research and development costs from developed countries, which can boost efficiency and total factor productivity (Abdin et al., 2021). Increasing the value of the national brand can also enhance the management of human resources, facilitating the retention and attraction of elites and improving human resource productivity, which can, in turn, increase the productivity of other factors (Yang and Lee, 2011). Additionally, investment in educational skills and experiential learning, as well as public research dissemination, can help eliminate diminishing returns on capital (Falahi et al., 2014). Finally, the integration of technology with other inputs in the production process leads to capital deepening, directly contributing to product growth and the growth of total factor productivity.

3. Methodology

This study employs a multivariate regression method to estimate the relationship between the dependent variable and the explanatory variables, allowing for an understanding of changes in the dependent variable's value due to changes in each of the explanatory variables, provided the other explanatory variables remain constant. The study selects 19 developing countries that are members of the Organization of Islamic Cooperation (Azerbaijan, Jordan, Algeria, United Arab Emirates, Indonesia, Iran, Bahrain, Bangladesh, Pakistan, Turkey, Saudi Arabia, Oman, Kazakhstan, Qatar, Kuwait, Malaysia, Morocco, Egypt, Nigeria) and 24 developed countries that are members of the Organization for Economic Cooperation and Development (Germany, the United States, Austria, Spain, Australia, the United Kingdom, Italy, Ireland, Iceland, Belgium, Portugal, Denmark, Japan, Sweden, Switzerland, France, Finland, Canada, South Korea, Luxembourg, Norway, New Zealand, the Netherlands, and Greece) as the statistical sample for this study, due to the availability of the required data.

4. Results & discussion

The estimation results show that a 1% increase in foreign trade in selected developing and developed countries leads to an increase of 0.148% and 0.097% in their total factor



پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی



دانشگاه زهرا

ISSN: 2676-587X

تأثیر کارایی راهبرد دیپلماسی اقتصادی بر بهره‌وری کل عوامل در کشورهای منتخب توسعه‌یافته و در حال توسعه در بازه زمانی ۲۰۱۱-۲۰۲۰

ابوالفضل شاه‌آبادی^۱ | ثمینه قاسمی فر^۲ | مسعود حسین بیگی^۳

۱. نویسنده مسئول، استاد گروه اقتصاد، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهرا، تهران، ایران. رایانامه: a.shahabadi@alzahra.ac.ir

۲. استادیار، گروه اقتصاد دانشکده مدیریت، حسابداری و اقتصاد، دانشگاه هرمزگان، ایران. رایانامه: saminehghasemifar@yahoo.com

۳. کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی، دانشکده مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد الکترونیک، تهران، ایران. رایانامه: masudhoseinbeigi@gmail.com

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۹/۴

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۲/۳۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۳/۱۳

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۶/۲۸

کلیدواژه‌ها:

بهره‌وری کل عوامل،
دیپلماسی اقتصادی،
دستیابی به فناوری خارجی،
برند ملی.

محدودیت منابع سبب شده افزایش بهره‌وری کل عوامل تولید به مهم‌ترین راهبرد کشورها جهت دستیابی به رشد اقتصادی مستمر و باثبات تبدیل شود. از سویی، در خلال سال‌های اخیر، دیپلماسی اقتصادی به ابزار مهمی جهت اجرای سیاست‌های صنعتی بدل شده و این می‌تواند به افزایش کارایی و اثربخشی فعالیت‌های اقتصادی و رشد بهره‌وری کل عوامل کمک نماید. هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر مؤلفه‌های کارایی دیپلماسی اقتصادی (تسهیل تجارت خارجی، جذب سرمایه خارجی و دستیابی به فناوری خارجی، برند ملی و جذب گردشگر خارجی) بر بهره‌وری کل عوامل در دو گروه از کشورهای منتخب در حال توسعه و توسعه‌یافته طی دوره ۲۰۱۱-۲۰۲۰ به روش گشتاورهای تعمیم یافته است. نتایج نشان داد مؤلفه‌های تسهیل تجارت خارجی، جذب سرمایه خارجی و دستیابی به فناوری خارجی در هر دو گروه از کشورهای منتخب با ضرایب تخمینی متفاوت بر بهره‌وری کل عوامل تأثیر مثبت و معناداری دارد؛ اما تأثیر مؤلفه‌های برند ملی و جذب گردشگر خارجی بر بهره‌وری کل عوامل در هر دو گروه از کشورهای منتخب هرچند مثبت، ولی فاقد معناداری آماری است. نتایج تخمینی نشان داد بخش اعظم مشکلات کشورها درخصوص بهره‌وری کل عوامل به ساختار تولیدی، مسائل زیرساختی و لجستیکی، مشکلات مالی و برخی مسائل دیگر آن‌ها برمی‌گردد که خارج از حوزه دیپلماسی اقتصادی است.

استناد: شاه‌آبادی، ابوالفضل؛ قاسمی فر، ثمینه؛ حسین بیگی، مسعود (۱۴۰۳). تأثیر کارایی راهبرد دیپلماسی اقتصادی بر بهره‌وری کل عوامل در کشورهای

منتخب توسعه‌یافته و در حال توسعه در بازه زمانی ۲۰۱۱-۲۰۲۰. مطالعات اقتصاد سیاسی بین‌الملل، ۷ (۱)، ۱۸۹-۱۶۹. <http://doi.org/10.22126/ipes.2024.8492.1522>

ناشر: دانشگاه زهرا

© نویسندگان

DOI: <http://doi.org/10.22126/ipes.2024.8492.1522>

۱. مقدمه

محدودیت عوامل تولید از یک سو و روند روبه‌رشد تقاضا از سوی دیگر سبب شده تا افزایش بهره‌وری^۱ به اولویت اساسی بسیاری از کشورها در فرایند نیل به رشد و توسعه اقتصادی مستمر و باثبات تبدیل شود. به نحوی که شواهد تجربی نشان می‌دهد سهم افزایش بهره‌وری از سهم افزایش میزان کمی نهاده‌ها در رشد تولید ملی کشورهای توسعه‌یافته پیشی گرفته است. از این‌رو، بررسی عوامل مؤثر بر بهره‌وری کل عوامل تولید در کشورهای در حال توسعه از اهمیت و ضرورت بالایی برخوردار است. از سویی، در شرایطی که یک کشور از برتری اقتصادی برخوردار باشد، نسبت به سایر کشورها منفعت بیشتری در عرصه بین‌المللی کسب می‌کند؛ اما هنگامی که قدرت اقتصادی کشورها برابر یا تفاوت میان آن‌ها کم باشد، افزایش کارایی دیپلماسی اقتصادی می‌تواند نقش مهمی در کسب منافع در عرصه بین‌المللی ایفا نماید و با تسهیل روابط تجاری، افزایش جذب سرمایه خارجی، امکان دستیابی به فناوری پیشرفته خارجی، جذب گردشگر خارجی و بهبود تصویر ملی زمینه تخصیص بهینه عوامل تولید و رشد بهره‌وری کل عوامل را فراهم کند. در این بین، شاخص بهره‌وری کل عوامل که به‌عنوان متغیر وابسته موضوع مورد مطالعه در این تحقیق است نشان‌دهنده بخشی از رشد تولید است که توسط تغییر نیروی کار و سرمایه قابل توضیح نیست و به عواملی چون سرمایه انسانی^۲، تحقیق و توسعه^۳، سرمایه اجتماعی^۴ و کیفیت نهاده‌ها^۵ و سیاست‌های دولت از جمله دیپلماسی اقتصادی منتسب می‌گردد.

در بین عوامل بالا، تحقیق حاضر بر تعیین تأثیر کارایی دیپلماسی اقتصادی بر بهره‌وری کل عوامل تمرکز نموده است؛ زیرا دیپلماسی اقتصادی از تلاقی دو حوزه اقتصاد و سیاست خارجی حاصل می‌شود. به عبارتی، دیپلماسی اقتصادی به تنظیم و پیشبرد سیاست‌های مرتبط با تولید، جابه‌جایی یا مبادله کالاها، خدمات، کار و سرمایه‌گذاری در سایر کشورها اشاره دارد. چراکه اولاً دسترسی به بازارهای خارجی را برای کسب و کارهای ملی تسهیل می‌کند. ثانیاً در تلاش برای جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی است. ثالثاً بر اثرگذاری بر قوانین بین‌المللی در راستای پیشبرد منافع ملی تأکید می‌نماید (باقری و همکاران، ۱۳۹۶). البته، نارای^۶ (۲۰۱۱) معتقد است دیپلماسی اقتصادی پنج هدف دارد که شامل تسهیل تجارت خارجی، جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، جذب گردشگری، بهبود تصویر ملی و دستیابی به دانش و فناوری خارجی است.

در این میان، تحقیق حاضر معتقد است تحقق اهداف پنج‌گانه بالا که به معنای کارایی دیپلماسی اقتصادی است، می‌تواند بهره‌وری کل عوامل را تحت تأثیر قرار دهد؛ زیرا کارایی دیپلماسی اقتصادی با تسهیل فرایند جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به‌عنوان منبع تأمین سرمایه و فناوری‌های جدید، مهارت‌های مدیریتی و سازمان‌دهی و شبکه‌های بازاریابی می‌تواند بهره‌وری کل عوامل را افزایش دهد (آبدین و همکاران^۷، ۲۰۲۱). افزون بر این، بهبود کارایی دیپلماسی اقتصادی با معرفی تصویری بهتر از کشورها نزد جهانیان و افزایش ارزش برند ملی می‌تواند زمینه مدیریت بهتر منابع انسانی و نگهداشت و جذب نخبگان و استعدادها فراهم کند و ضمن افزایش بهره‌وری نیروی انسانی موجب رشد بهره‌وری سایر عوامل نیز شود (یانگ و لی^۸، ۲۰۱۱). همچنین، افزایش کارایی دیپلماسی اقتصادی با تسهیل جذب گردشگر خارجی از مجرای رشد مخارج اولیه گردشگران برای کالاها و خدمات مصرفی و افزایش صرفه‌های ناشی از مقیاس به‌طور مستقیم و از راه آثار سرریز و دیگر آثار خارجی به‌طور غیر مستقیم رشد بهره‌وری سایر فعالیت‌های اقتصادی مرتبط با آن صنعت را فراهم کند (باچر و همکاران^۹، ۲۰۰۳).

1. Total Factor Productivity
2. Human Capital
3. Research & Development
4. Social Capital
5. Institutional
6. Naray
7. Abidin et al
8. Yang & Li
9. Butcher et al

۲. پیشینه پژوهش

۲-۱. پیشینه نظری

۲-۱-۱. دیپلماسی اقتصادی

در مورد دیپلماسی اقتصادی مانند بسیاری از مفاهیم علوم انسانی، تعریف مورد اجماعی وجود ندارد؛ اما در ادامه به برخی تعاریف ارائه شده در این زمینه مورد اشاره قرار می‌گیرد.

جاستینک^۱ (۲۰۱۸) در تعریف دیپلماسی اقتصادی می‌نویسد: دیپلماسی اقتصادی شامل فعالیت‌های حکومت و شبکه‌های بین‌المللی آن است و به‌مثابه استفاده از روابط حکومت و نفوذ حکومت برای امکان‌پذیر کردن تجارت و سرمایه‌گذاری بین‌المللی می‌تواند تعریف شود. تونامی^۲ (۲۰۱۸) در تعریف دیپلماسی اقتصادی می‌نویسد: «دیپلماسی اقتصادی پیگیری امنیت اقتصادی در یک سیستم دارای هرج و مرج است. امنیت اقتصادی نیز شامل بهروزی اقتصادی و ثبات سیاسی ملت‌هاست». در مجموع باید گفت در یک تعریف مختصر، دیپلماسی اقتصادی استفاده از ابزار سیاسی بین‌المللی (دیپلماسی) برای به‌دست آوردن اهداف اقتصادی است.

۲-۱-۲. کارایی دیپلماسی اقتصادی

با توجه به اهمیت اهداف پنج‌گانه نارای (۲۰۱۱)، این اهداف تعریف و سازوکار تأثیر هر یک بر بهره‌وری کل عوامل تبیین و تشریح شده است.

الف: تسهیل تجارت خارجی

به اقتصادی که از طریق تبادل کالاها و خدمات و خرید و فروش دارایی‌های مالی با سایر اقتصادها ارتباط دارد، اقتصاد باز گفته می‌شود (منکیو^۳، ۱۳۹۱). اقتصاد باز با معیارهای مختلفی اندازه‌گیری می‌شود که تحقیق حاضر به پیروی از لاراین و تاوارز^۴ (۱۹۹۹) از حاصل جمع واردات و صادرات تقسیم بر تولید ناخالص داخلی برای اندازه‌گیری درجه باز بودن اقتصاد یا تسهیل تجاری استفاده نموده است.

ب: جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

تعریف صندوق بین‌المللی پول^۵، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی عبارت است از آن نوع سرمایه‌گذاری که با هدف کسب منافع پایدار در کشوری به‌جز موطن فرد سرمایه‌گذار انجام می‌شود و سرمایه‌گذار در مدیریت بنگاه سرمایه‌پذیر نقش مؤثر دارد. از نظر آنکتاد^۶، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی عبارت است از سرمایه‌گذاری که مستلزم رابطه بلندمدت است و نشان‌دهنده منافع پایدار و کنترل واحد اقتصادی مقیم یک کشور (سرمایه‌گذار مستقیم خارجی یا بنگاه مادر) بر واحد اقتصادی مقیم کشور دیگر (سرمایه‌پذیر یا شعبه فرعی بنگاه مادر) است.

پ: برند ملی

اولین بار، توسط آنهولت^۷ پژوهشگر انگلیسی بود که مفهوم برندسازی ملی^۸ را به دایرة المعارف واژگان مدیریت اضافه نمود. به اعتقاد وی، برندسازی ملی به ساختن افرادی اشاره دارد که به موفقیت‌های یک کشور توجه نموده و به کیفیت‌های آن ایمان دارند (آنهولت، ۲۰۰۷). افزون بر این، تصویر برند ملی دقیقاً مشابه تصویر برند تجاری، شامل هویت و عملکرد پایدار به‌عنوان شاخص کیفیت کالاهاست و بر ارزش کالاها افزوده یا از آن‌ها کم می‌کند (کیم^۹، ۲۰۰۶).

1. Justinek

2. Tonami

3. Mankiw

4. Larraín & Tavares

5. UNCTAD

6. International Monetary Fund

7. Anholt

8. National Branding

9. Kim

ت: جذب گردشگری

بنابر تعریف سازمان جهانی گردشگری^۱، گردشگری^۲ به کلیه فعالیت‌های افرادی اطلاق می‌شود که به‌منظور گذران ایام فراغت، انجام کار و سایر اهداف، برای مدت کمتر از یک سال به مکان‌هایی خارج از محیط عادی خود می‌روند. گردشگری را می‌توان به‌صورت مجموعه تعاملات صورت پذیرفته در فرایند جذب و مهمانداری، بین گردشگرها، سازمان‌های مسافرتی، دولت‌های مبدأ، دولت‌های میزبان و مردم محلی تعریف کرد (زاهدی، ۱۳۸۵).

ث: دستیابی به فناوری خارجی

تحقیق و توسعه فرایند پویا و به‌هم‌پیوسته تحقیقات پایه‌ای، تحقیقات کاربردی و تحقیقات توسعه‌ای است که نتایج علمی هر مرحله به‌صورت ذخیره‌ای از دانش در طی زمان جمع و منشأ ابداع و نوآوری در مرحله عمل قرار می‌گیرد (دین و گولدهار^۳، ۱۹۸۰). در این بین، سرریز تحقیق و توسعه اصطلاح دیگری است که در اثر مطالعات دبرسون^۴ (۱۹۹۰) و گرلیچس^۵ (۱۹۹۸) در ادبیات اقتصادی شکل گرفته و آن به دسته‌ای از اثرات تحقیق و توسعه اشاره دارد که افزون بر بخش مربوطه، سایر بخش‌های اقتصادی را نیز متأثر می‌سازد و ارزش افزوده آن‌ها را افزایش می‌دهد.

۲-۱-۳. سازوکار تأثیر کارایی دیپلماسی اقتصادی بر بهره‌وری کل عوامل

تسهیل تجارت خارجی با دسترسی واحدهای تولیدی به نهاده‌های بیشتر و ارزان‌قیمت‌تر و کاهش هزینه‌های تولید از رهگذر صرفه‌های ناشی از مقیاس موجب افزایش بهره‌وری کل عوامل می‌شود (عیسی‌زاده و صوفی مجیدپور، ۱۳۹۶)؛ بنابراین، افزایش درجه بازبودن اقتصاد، کاهش موانع تعرفه‌ای و کاهش محدودیت‌های گمرکی سبب افزایش ارتباطات تولیدکنندگان داخلی و خارجی و افزایش احتمال انتقال فناوری و دسترسی به کالاهای واسطه‌ای و همچنین انتقال روش‌های جدید مدیریت فرایند تولید و ایده‌های جدید شده و موجب افزایش بهره‌وری کل عوامل می‌شود (طیبه و همکاران، ۱۳۹۱).

هزینه‌های تحقیق و توسعه‌ای نیز دارای دو منبع داخلی (هزینه‌های تحقیق و توسعه‌ای بنگاه‌های داخلی) و خارجی (اثرات سرریز هزینه‌های تحقیق و توسعه از کشورهای پیشرفته به داخل کشور) است. در این بین، جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به‌عنوان کانالی برای سرریز هزینه‌های تحقیق و توسعه از کشورهای پیشرفته به داخل و دستیابی به فناوری‌های جدید، مهارت‌های نوین مدیریتی و سازمان‌دهی و شبکه‌های بازاریابی می‌تواند موجبات افزایش کارایی و اثربخشی عوامل تولید را فراهم کند و بهره‌وری آن‌ها را افزایش دهد (آبدین و همکاران، ۲۰۲۱).

افزون بر این، بهبود کارایی دیپلماسی اقتصادی با معرفی تصویری بهتری از کشورها نزد جهانیان و افزایش ارزش برند ملی می‌تواند زمینه مدیریت بهتر منابع انسانی و نگهداشت و جذب نخبگان و استعدادها، کاهش تضادها و بهبود روابط میان آحاد جامعه را فراهم کند و ضمن افزایش بهره‌وری نیروی انسانی موجب رشد بهره‌وری سایر عوامل نیز شود (یانگ و لی، ۲۰۱۱).

همچنین، افزایش کارایی دیپلماسی اقتصادی با تسهیل جذب گردشگر خارجی و رشد درآمد حاصل از مخارج گردشگران برای کالاها و خدمات مصرفی، افزایش صرفه‌های ناشی از مقیاس و نیز آثار سرریز و دیگر آثار خارجی می‌تواند بهره‌وری فعالیت‌های اقتصادی مرتبط با این صنعت را به‌طور مستقیم و غیرمستقیم افزایش دهد (باچر و همکاران، ۲۰۰۳).

فناوری و به‌ویژه فناوری اطلاعات و ارتباطات یک سرمایه دوسویه است. به این معنا که از یک‌سو مانند سایر اشکال سنتی سرمایه به‌عنوان یک نهاده در فرایند تولید مورد استفاده قرار می‌گیرد (ددریک و همکاران^۶، ۲۰۱۳)؛ بنابراین، جایگزینی فناوری با سایر نهاده‌ها در فرایند تولید به تعمیق سرمایه^۷ انجامیده و به‌طور مستقیم موجب رشد محصول و رشد بهره‌وری کل عوامل

1. World Tourism Organization
2. Tourism
3. Dean & Goldhar
4. Debresson
5. Griliches
6. Dedrick et al
7. Capital Deepening

می‌گردد. از سوی دیگر، فناوری اطلاعات و ارتباطات مانند دانش دارای ویژگی‌هایی نظیر رقابت‌ناپذیری^۱، گسترش نامحدود^۲، گسستگی^۳، بی‌وزنی^۴ و بازترکیبی^۵ است که باعث می‌شود تنها یک‌بار تولید شده و به راحتی و با هزینه بسیار ناچیز قابل تکثیر باشد و با ایجاد مزایای خارجی و سرریزها موجب بازده صعودی به مقیاس و رشد بهره‌وری کل عوامل تولید می‌شود (رینکن و وکچی^۶، ۲۰۰۴)؛ بنابراین، با افزایش دستیابی کشورها به فناوری پیشرفته خارجی انتظار می‌رود بر بهره‌وری کل عوامل آن‌ها افزوده شود.

۲-۲. پیشینه تجربی

قاسمی‌فر و همکاران (۱۴۰۱)، با رویکرد بیزین به بررسی اثرات شوک‌های استرس مالی (به‌عنوان یکی از متغیرهای تعیین‌کننده) بر بهره‌وری کل عوامل تولید و تعیین‌کننده‌های آن از جمله و برای جامعه آماری ایران طی بازه زمانی ۱۳۸۷-۱۳۹۸ پرداختند. نتایج نهایی تأییدکننده اثر منفی و به نسبت ماندگار متغیر مالی استرس بر بهره‌وری کل عوامل تولید و تعیین‌کننده‌های آن است.

طبقچی اکبری و همکاران (۱۴۰۰) با استفاده از تکنیک اقتصادسنجی پانل دیتا به بررسی تأثیر شاخص‌های عوامل سیاسی بر مؤلفه‌های بهره‌وری در ۱۵ کشور منتخب در حال توسعه طی سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۷ پرداخته‌اند. نتایج نشان داد تمام عوامل سیاسی تأثیر مثبتی بر مؤلفه‌های بهره‌وری دارند. در ارتباط با متغیرهای کنترل نیز روابط مثبتی بین آن‌ها و مؤلفه‌های بهره‌وری مشاهده شد.

بیکزاد و همکاران (۱۴۰۰) تأثیر مدیریت جهادی و رفتار سیاسی بر بهره‌وری نیروی انسانی با نقش واسطه‌ای فضیلت سازمانی را الگوسازی کرده‌اند. جامعه آماری آن شامل کارکنان شرکت تخصصی تولید نیروی برق حرارتی تهران مشتمل بر ۵۸۰ نفر بود که با توجه به فرمول کوکران، تعداد ۲۳۱ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای به‌عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. تحلیل الگو و آزمون فرضیه‌ها با استفاده از الگوسازی معادلات ساختاری انجام شد. نتایج نشان داد مدیریت جهادی بر بهره‌وری نیروی انسانی و فضیلت سازمانی تأثیر مستقیم و معناداری دارد.

آریابد و همکاران (۱۳۹۹) با استفاده از الگوهای پانل به بررسی مقایسه‌ای تأثیر شاخص‌های حکمرانی خوب بر تولید و بهره‌وری کل عوامل تولید بخش کشاورزی کشورهای منتخب در حال توسعه و توسعه‌یافته در دوره زمانی ۲۰۱۳-۲۰۰۰ پرداخته‌اند. نتایج نشان داد شاخص‌های حکمرانی بر بهره‌وری کل عوامل تولید کشورهای در حال توسعه تأثیر منفی و بر بهره‌وری کل عوامل تولید کشورهای توسعه‌یافته تأثیر مثبت دارد.

شاه‌آبادی و همکاران (۱۳۹۶) اثر متقاطع فراوانی منابع طبیعی و شاخص‌های حکمرانی خوب بر بهره‌وری کل عوامل در ۱۵ کشور صادرکننده نفت را طی دوره ۱۹۹۶-۲۰۱۵ مورد بررسی قرار داده‌اند. مدل تحقیق با استفاده از روش گشتاورهای تعمیم‌یافته برآورد گردید. نتایج نشان داد اثر متقاطع فراوانی منابع طبیعی و کلیه شاخص‌های حکمرانی خوب بر بهره‌وری کل عوامل در کشورهای منتخب مثبت و معنادار است.

انصاری‌نصب و نامداری (۱۳۹۵) تأثیر جهانی‌شدن و آزادسازی تجاری بر رشد بهره‌وری کل عوامل در دو گروه از کشورها شامل ۱۲ کشور منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا (منا) و ۱۵ کشور عضو اتحادیه اروپا در دوره زمانی (۲۰۱۳-۲۰۰۰) را با استفاده از روش پانل دیتا با اثرات تصادفی بررسی نموده‌اند. نتایج نشان داد جهانی‌شدن و آزادسازی تجاری تأثیر مثبتی بر بهبود رشد بهره‌وری در هر دو گروه داشته است.

طیبی و همکاران (۱۳۹۵) اثرات برون‌سپاری بین‌المللی، سرمایه با فناوری بالا بر بهره‌وری کل عوامل تولید در صنایع

1. Nonrival
2. Infinitely Expansible
3. Discrete
4. Aspatial / weightless / spacelessness
5. Dedrick et al
6. Rincon and Vecchi

منتخب با فناوری بالای ایران را طی دوره (۱۳۹۱-۱۳۷۹) با استفاده از روش داده‌های تابلویی بررسی کرده‌اند. نتایج حاصل از برآورد الگو نشان‌دهنده اثر مثبت و معنی‌دار سرمایه با فناوری بالا بر بهره‌وری کل عوامل تولید در صنایع منتخب با فناوری بالای ایران است.

داوند و موسوی شفیعی (۱۳۹۵) تأثیر نقش اصول دیپلماسی اقتصادی پسامدرن بر دستیابی آمریکا به اهداف اقتصادی داخلی را بررسی کرده‌اند. به عبارتی، دغدغه اصلی این تحقیق پاسخ به این سؤال بود که کلیتاً چگونه از ظرفیت‌های دیپلماسی اقتصادی پسامدرن جهت نیل به اهداف اقتصادی آمریکا استفاده کرد؟ بنابراین، براساس رویکرد توصیفی این فرضیه مطرح خواهد شد که دستگاه دیپلماسی کلیتاً در عرصه اقتصاد سیاسی جدید جهانی از اصول دیپلماسی اقتصادی پسامدرن به انحاء مختلف بهره‌برداری کرد.

نजारزاده و تمنایی فر (۱۳۹۰) به بررسی اثر آزادسازی تجاری بر بهره‌وری کل عوامل تولید در کشورهای سازمان همکاری اسلامی بین سال‌های ۱۹۸۵-۲۰۰۹ پرداخته‌اند. نتایج حاصل از برآورد مدل‌ها نشان داد در اغلب کشورهای منتخب، آزادسازی تجاری بر بهره‌وری کل عوامل تولید تأثیر مثبت و معناداری دارد.

لی و لو^۱ (۲۰۲۳) به بررسی اثرات تمرکززدایی بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و بهره‌وری کل عوامل تولید در کشور چین پرداخته‌اند. روش مورد استفاده در این پژوهش آزمایش شبه طبیعی تفویض اختیار تأیید سرمایه‌گذاری خارج از کشور به دولت‌های محلی در چین است. نتایج نشان دادند. تمرکززدایی منجر به افزایش قابل توجه OFDI برای انگیزه‌های جستجوی فناوری و تولید خارج از کشور می‌شود.

آبدین و همکاران (۲۰۲۱) به بررسی اثرات سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و سایر متغیرهای کلان اقتصادی بر بهره‌وری کل عوامل در کشورهای منتخب آسه آن+ طی دوره ۱۹۸۱ تا ۲۰۱۶ پرداخته‌اند. نتایج نشان داد سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بر بهره‌وری کل عوامل کشورهای آسه آن+ تأثیر مثبت و معناداری دارد.

کمالی زونوزی و همکاران^۲ (۲۰۲۱) با استفاده از مدل باینری به بررسی عوامل سیاسی مؤثر بر بقای بنگاه‌های کوچک و متوسط در نمونه‌ای آماری شامل ۳۰۰ نفر از صاحبان بنگاه‌های کوچک و متوسط مستقر در بازار بزرگ تهران در سال ۱۳۹۷ پرداخته‌اند که نتایج نشان داد سیاست‌های حاکمیت قانون و سیاست‌های تنش‌زدایی بین‌المللی به‌طور معناداری بر بقای بنگاه‌های کوچک و متوسط در بازار بزرگ تهران تأثیر دارند.

میائو و همکاران (۲۰۲۰) با استفاده از برآوردگر گشتاورهای تعمیم‌یافته سیستمی دومرحله‌ای، تأثیر رابطه اقتصادی چین و آفریقا بر بهره‌وری کل عوامل ۴۴ کشور آفریقایی در دوره ۲۰۱۷-۲۰۰۳ را تخمین زده‌اند. یافته‌ها نشان داد تأثیر روابط اقتصادی چین و آفریقا بر بهره‌وری کل عوامل کشورهای آفریقایی مشروط به کیفیت نهادی مطلوب آن‌ها مثبت است.

سکر و سالیولا^۳ (۲۰۱۸) عوامل مؤثر بر بهره‌وری عوامل در ۶۹ کشور در حال توسعه را تجزیه و تحلیل کرده‌اند. نتایج نشان داد بین صادرات، نوآوری، دسترسی به منابع مالی، مالکیت خارجی و نوآوری با بهره‌وری کل عوامل تولید رابطه معناداری وجود دارد.

فادیران و آکانبی^۴ (۲۰۱۷) ارتباط نهادها و بهره‌وری کل عوامل در ۲۶ کشور جنوب صحرائی آفریقا را طی دوره ۲۰۱۱-۱۹۹۰ بررسی کرده‌اند. نتایج نشان داد بین نهادها و بهره‌وری کل عوامل ارتباط معناداری وجود دارد.

سرداروغلو^۵ (۲۰۱۵) تأثیر باز بودن مالی بر بهره‌وری کل عوامل به‌عنوان شاخص ساختاری بلندمدت در ترکیه را بررسی کرده است. نتایج نشان داد باز بودن مالی بر بهره‌وری کل عوامل در ترکیه طی دوره مورد مطالعه تأثیر مثبت و معناداری دارند.

ماجد و همکاران^۶ (۲۰۱۰) رابطه آزادسازی تجاری و رشد بهره‌وری کل عوامل در بخش تولیدی بزرگ‌مقیاس در پاکستان

1. Li & Luo
2. Kamali Zonouzi et al
3. Seker & Saliola
4. Fadiran & Akanbi
5. Serdaroglu
6. Majeed et al

را طی دوره ۱۹۷۱-۲۰۰۷ بررسی کرده‌اند. نتایج نشان داد باز بودن بر بهره‌وری کل عوامل تأثیر منفی معنی‌داری دارد. نتایج بررسی پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد شناسایی تعیین‌کننده‌های بهره‌وری کل عوامل در داخل و خارج از کشور سابقه دارد؛ اما از بین مؤلفه‌های کارایی دیپلماسی اقتصادی شامل بهبود فضای کسب‌وکار و تسهیل خارجی، جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، برند ملی، جذب گردشگر خارجی و دستیابی به دانش و فناوری خارجی، صرفاً تأثیر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بر بهره‌وری کل عوامل بررسی شده و تعیین تأثیر سایر مؤلفه‌ها مغفول مانده است؛ بنابراین نوشتار پیش رو برای اولین بار به بررسی این موضوع پرداخته است.

۳. مدل پژوهش

مدل پژوهش به شکل زیر است:

$$\ln(TFP_{it}) = \beta_1 \ln(TFP_{it-1}) + \beta_2 \ln(TRAD_{it}) + \beta_3 \ln(FDI_{it}) + \beta_4 \ln(NB_{it}) + \beta_5 \ln(IT_{it}) + \beta_6 \ln(TT_{it}) + U_{it} \quad (1)$$

$$U_{it} = v_i + e_{it} \quad (2)$$

در رابطه بالا، اندیس t معرف زمان، اندیس i معرف کشورهای منتخب و نشانه ln پیش از نام متغیرها به علت استفاده از لگاریتم طبیعی متغیرها است.

' TFP_{it} ' بهره‌وری کل عوامل تولید کشور i در سال t و متغیر وابسته پژوهش است. TFP_{it-1} بهره‌وری کل عوامل تولید کشور i در یک سال ماقبل t یا همان متغیر وابسته باوقفه است که به صورت متغیر توضیحی در سمت راست معادله ظاهر شده است. $TRAD_{it}$ ، FDI_{it} ، NB_{it} ، IT_{it} و TT_{it} به ترتیب تسهیل تجارت خارجی، جذب سرمایه خارجی، ارزش برند ملی، جذب گردشگر خارجی و دستیابی به فناوری خارجی و مؤلفه‌های کارایی دیپلماسی اقتصادی کشور i در سال t و متغیرهای توضیحی تحقیق هستند که با توجه به سازوکار بیان شده در قسمت قبل انتظار می‌رود بر بهره‌وری کل عوامل تأثیر مثبت داشته باشد.

۳-۱. روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی است. از نظر ماهیت و روش، توصیفی-تحلیلی است. ۱۹ کشور در حال توسعه عضو سازمان همکاری اسلامی (آذربایجان، اردن، الجزایر، امارات متحده عربی، اندونزی، ایران، بحرین، بنگلادش، پاکستان، ترکیه، عربستان سعودی، عمان، قزاقستان، قطر، کویت، مالزی، مراکش، مصر، نیجریه) و ۲۴ کشور توسعه یافته عضو سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (آلمان، آمریکا، اتریش، اسپانیا، استرالیا، انگلستان، ایتالیا، ایرلند، ایسلند، بلژیک، پرتغال، دانمارک، ژاپن، سوئد، سوئیس، فرانسه، فنلاند، کانادا، کره جنوبی، لوکزامبورگ، نروژ، نیوزلند، هلند و یونان) با توجه به امکان دسترسی به داده‌های مورد نیاز به عنوان نمونه آماری مورد مطالعه انتخاب شده‌اند.

داده‌های تجربی لازم برای تحلیل رابطه بین متغیرهای تحقیق نیز از نوع آمار ثانویه است و از مراجع مشروحه در جدول ۱ گردآوری شده است.

جدول ۱. مآخذ آماری متغیرهای پژوهش

نوع متغیر	نام متغیر	منبع آماری	نشانی اینترنتی
وابسته	بهره‌وری کل عوامل	سازمان تحقیقاتی کنفرانس هیئت‌مدیره	www.conference-board.org
	تسهیل تجارت خارجی	بانک جهانی	http://www.worldbank.org/data
	جذب سرمایه خارجی	آنکتاد	www.unctad.org/fdistatistics
توضیحی	برند ملی	موسسه برند فاینانس	https://brandfinance.com
	جذب گردشگر خارجی	بانک جهانی	http://www.worldbank.org/data
	دستیابی به فناوری خارجی	مجمع جهانی اقتصاد	www.weforum.org

1. Total Factor Productivity
2. Trade
3. Foreign Direct Investment
4. Nation Brand
5. International Tourism
6. Technology Transfer

۳-۲. آمار توصیفی

در این بخش به صورت خلاصه آمار عملکرد دیپلماسی کشورها در قالب تعیین‌کننده‌های آن پرداخته می‌شود.

۳-۲-۱. تسهیل تجارت خارجی

در این پژوهش از حاصل جمع واردات و صادرات تقسیم بر تولید ناخالص داخلی موسوم به درجه باز بودن اقتصاد برای اندازه‌گیری تسهیل تجارت خارجی استفاده شده است. درجه باز بودم کشورها در جدول ۲ آورده شده است. ایران به لحاظ بازبودن اقتصاد با میانگین ۳/۵ درصد حاصل جمع واردات و صادرات تقسیم بر تولید ناخالص داخلی در رده پانزدهم گروه خود قرار گرفته است.

جدول ۲. درجه باز بودن اقتصاد در کشورهای منتخب (۲۰۱۸-۲۰۱۱) (یافته‌های پژوهش براساس داده‌های مستخرج از پایگاه داده‌های بانک جهانی (<https://data.worldbank.org/indicator>))

کشورهای توسعه یافته	سال ۲۰۱۱	سال ۲۰۱۸	میانگین دوره	رتبه	کشورهای در حال توسعه اسلامی	سال ۲۰۱۱	سال ۲۰۱۸	میانگین دوره	رتبه
آلمان	۸۵/۲	۸۸/۶	۸۶/۱	۱۰	آذربایجان	۸۰/۵	۹۱/۷	۸۱/۰	۹
آمریکا	۳۰/۸	۳۷/۵	۳۸/۸	۲۴	اردن	۱۱۸/۷	۸۸/۵	۱۰۲/۶	۵
اتریش	۱۰۵/۱	۱۰۸/۱	۱۰۴/۳	۶	الجزایر	۶۷/۵	۵۷/۹	۶۱/۰	۱۲
اسپانیا	۵۸/۸	۶۷/۶	۶۳/۵	۱۷	امارات متحده عربی	۱۵۱/۷	۱۵۹/۷	۱۶۷/۰	۱
استرالیا	۴۱/۹	۴۳/۳	۴۲/۰	۲۲	اندونزی	۵۰/۲	۴۳/۰	۴۸/۸	۱۴
انگلستان	۶۲/۳	۶۲/۶	۶۰/۳	۱۹	ایران	۴۳/۲	۶۵/۱	۴۷/۷	۱۵
ایتالیا	۵۵/۱	۶۰/۳	۵۶/۵	۲۰	بحرین	۱۷۴/۲	۱۵۱/۴	۱۶۴/۶	۲
ایرلند	۱۸۸/۸	۲۱۱/۵	۲۰۵/۴	۲	بنگلادش	۴۷/۴	۳۸/۲	۴۲/۵	۱۶
ایسلند	۱۰۱/۸	۹۲/۰	۹۶/۰	۸	پاکستان	۳۲/۹	۲۹/۰	۳۹/۷	۱۹
بلژیک	۱۶۱/۵	۱۶۶/۲	۱۶۰/۳	۳	ترکیه	۵۳/۳	۶۲/۵	۵۳/۸	۱۳
پرتغال	۷۳/۱	۸۶/۴	۷۹/۸	۱۲	عربستان سعودی	۸۵/۵	۶۶/۷	۷۴/۵	۱۰
دانمارک	۱۰۱/۱	۱۰۶/۷	۱۰۳/۰	۷	عمان	۱۱۵/۹	۱۰۳/۲	۱۱۱/۱	۴
ژاپن	۳۰/۴	۳۶/۸	۳۳/۹	۲۳	قزاقستان	۷۳/۱	۶۳/۵	۶۳/۹	۱۱
سوئد	۸۵/۸	۸۹/۱	۸۴/۴	۱۱	قطر	۹۸/۷	۹۱/۸	۹۶/۶	۷
سوئیس	۱۲۲/۵	۱۲۰/۰	۱۲۰/۹	۵	کویت	۹۹/۱	۱۰۰/۵	۹۸/۹	۶
فرانسه	۵۸/۸	۶۴/۵	۶۱/۱	۱۸	مالزی	۱۵۴/۹	۱۳۰/۴	۱۳۸/۲	۳
فنلاند	۷۸/۶	۷۸/۱	۷۵/۶	۱۳	مراکش	۸۳/۴	۸۷/۰	۸۲/۵	۸
کانادا	۶۲/۶	۶۶/۱	۶۴/۳	۱۵	مصر	۴۵/۳	۴۸/۳	۴۰/۲	۱۷
کره جنوبی	۱۰۵/۶	۷۹/۰	۸۷/۶	۹	نیجریه	۵۳/۳	۳۳/۰	۳۲/۶	۱۸
لوکزامبورگ	۳۲۳/۴	۳۸۷/۱	۳۷۴/۲	۱	میانگین گروه	۸۵/۷	۷۹/۶	۸۰/۷	
نروژ	۶۹/۷	۷۱/۱	۶۹/۱	۱۴					
نیوزلند	۵۹/۲	۵۵/۹	۵۵/۵	۲۱					
هلند	۱۴۲/۵	۱۵۸/۸	۱۵۱/۶	۴					
یونان	۵۷/۸	۷۲/۵	۶۴/۲	۱۶					
میانگین گروه	۹۴/۳	۱۰۰/۰	۹۷/۱						

۳-۲-۲. جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

در این تحقیق از انباشت جذب سرمایه خارجی^۱ منتشره توسط سازمان مالکیت معنوی جهانی برای اندازه‌گیری این متغیر استفاده شده است. مقادیر این متغیر برای ایران در جدول ۳ با میانگین ۴۴/۹ میلیارد دلار انباشت سرمایه خارجی در رتبه دهم گروه خود قرار گرفته است.

جدول ۳. انباشت سرمایه خارجی در کشورهای منتخب - به میلیارد دلار (۲۰۱۸-۲۰۱۱) (یافته‌های پژوهش براساس داده‌های مستخرج از پایگاه آنکتاد (www.unctad.org/fdistatistics))

کشورهای توسعه یافته	سال ۲۰۱۱	سال ۲۰۱۸	میانگین دوره	رتبه	کشورهای در حال توسعه اسلامی	سال ۲۰۱۱	سال ۲۰۱۸	میانگین دوره	رتبه
آلمان	۹۹۷/۷	۹۳۹/۰	۹۲۱/۸	۵	آذربایجان	۹/۱	۳۱/۱	۲۰/۲	۱۷
آمریکا	۳۴۹۸/۷	۷۴۶۴/۷	۵۶۸۰/۸	۱	اردن	۲۳/۴	۳۵/۱	۲۹/۶	۱۳
اتریش	۱۵۲/۸	۲۰۹/۱	۱۷۳/۲	۱۷	الجزایر	۲۲/۱	۳۰/۶	۲۶/۵	۱۴
اسپانیا	۶۲۸/۹	۶۵۹/۰	۶۰۵/۱	۱۰	امارات متحده عربی	۷۱/۰	۱۴۰/۳	۱۰۵/۴	۶
استرالیا	۵۵۵/۶	۶۸۲/۹	۶۰۸/۵	۹	اندونزی	۱۸۴/۸	۲۲۶/۳	۲۲۱/۹	۱
انگلستان	۱۱۵۷/۵	۱۸۹۰/۴	۱۵۴۹/۳	۲	ایران	۳۳/۲	۵۷/۰	۴۴/۹	۱۰
ایتالیا	۳۵۵/۱	۴۳۱/۰	۳۷۵/۰	۱۲	بحرین	۲۲/۳	۲۹/۰	۲۶/۰	۱۵
ایرلند	۲۹۰/۵	۹۰۹/۵	۶۳۱/۴	۸	بنگلادش	۶/۲	۱۷/۱	۱۱/۵	۱۹
ایسلند	۱۲/۷	۹/۱	۹/۴	۳۴	پاکستان	۲۰/۹	۴۱/۹	۳۲/۸	۱۱
بلژیک	۳۲۱/۲	۵۲۲/۳	۵۱۴/۱	۱۱	ترکیه	۱۳۸/۱	۱۳۴/۵	۱۶۳/۳	۳
پرتغال	۱۰۳/۸	۱۳۵/۸	۱۲۲/۲	۱۹	عربستان سعودی	۱۸۶/۸	۲۳۰/۸	۲۱۵/۴	۲
دانمارک	۹۸/۱	۱۱۴/۵	۱۰۱/۲	۲۰	عمان	۱۶/۷	۲۸/۲	۲۱/۰	۱۶
ژاپن	۲۲۵/۸	۲۱۳/۸	۱۹۴/۸	۱۴	قزاقستان	۱۰۷/۴	۱۴۹/۳	۱۳۲/۱	۵
سوئد	۳۵۷/۵	۳۲۲/۴	۳۴۵/۲	۱۳	قطر	۳۱/۵	۳۲/۷	۳۲/۷	۱۲
سوئیس	۷۲۰/۶	۱۰۶۲/۸	۹۱۵/۴	۶	کویت	۱۵/۲	۱۴/۷	۱۵/۶	۱۸
فرانسه	۶۹۸/۹	۸۳۴/۹	۷۳۳/۳	۷	مالزی	۱۱۵/۱	۱۵۲/۵	۱۳۲/۲	۴
فنلاند	۸۹/۲	۶۷/۳	۸۵/۵	۲۱	مراکش	۴۴/۵	۶۴/۲	۵۳/۱	۹
کانادا	۸۶۲/۷	۸۹۴/۰	۹۴۱/۶	۴	مصر	۷۲/۶	۱۱۶/۴	۹۳/۰	۷
کره جنوبی	۱۳۵/۲	۲۳۱/۴	۱۸۵/۳	۱۶	نیجریه	۶۹/۲	۹۹/۷	۸۷/۰	۸
لوکزامبورگ	۲۲۵/۷	۱۶۴/۸	۱۹۱/۶	۱۵	میانگین گروه	۶۲/۶	۸۵/۹	۷۷/۰	
نروژ	۱۷۸/۶	۱۲۳/۴	۱۶۵/۲	۱۸					
نیوزلند	۶۴/۴	۷۴/۸	۷۲/۰	۲۲					
هلند	۶۱۰/۷	۱۶۷۳/۸	۱۲۰۰/۶	۳					
یونان	۲۹/۱	۳۳/۶	۲۷/۰	۲۳					
میانگین گروه	۵۱۵/۵	۸۱۸/۹	۶۸۱/۲						

۳-۲-۳. ارزش برند ملی

در این پژوهش از ارزش برند ملی کشورهای منتخب منتشره توسط موسسه برند فاینانس^۱ ذیل گزارش سالانه با ارزش‌ترین برندهای ملی جهان^۲ به‌عنوان معیار اندازه‌گیری این متغیر استفاده شده است برند ملی ایران در جدول با میانگین ارزش ۱۹۳ میلیارد دلار در گروه خود در رتبه هفتم قرار گرفته است.

جدول ۴. ارزش برند ملی کشورهای منتخب به میلیارد دلار آمریکا (۲۰۱۸-۲۰۱۱) (یافته‌های پژوهش براساس داده‌های مستخرج از پایگاه برند فاینانس (<https://brandfinance.com>))

کشورهای توسعه یافته	سال ۲۰۱۱	سال ۲۰۱۸	میانگین دوره	رتبه	کشورهای در حال توسعه اسلامی	سال ۲۰۱۱	سال ۲۰۱۸	میانگین دوره	رتبه
آلمان	۳۱۴۶	۵۱۴۷	۴۰۷۸	۲	آذربایجان	۲۱	۳۴	۳۳	۱۷
آمریکا	۱۱۳۷۰	۲۵۸۹۹	۱۸۸۱۲	۱	اردن	۲۰	۲۶	۲۹	۱۸
اتریش	۳۰۹	۵۷۷	۴۵۵	۱۵	الجزایر	۳۹	۸۹	۶۳	۱۴
اسپانیا	۷۲۹	۱۶۰۶	۱۰۰۲	۱۱	امارات متحده عربی	۱۳۳	۷۰۷	۳۸۱	۴
استرالیا	۷۰۲	۱۶۶۹	۱۲۹۴	۸	اندونزی	۱۸۷	۸۴۸	۵۰۹	۲

1. Brand Finance

2. The annual report on the world's most valuable nation brands

ادامه جدول ۴. ارزش برند ملی کشورهای منتخب به میلیارد دلار آمریکا (۲۰۱۱-۲۰۱۸)

کشورهای توسعه یافته	سال ۲۰۱۱	سال ۲۰۱۸	میانگین دوره	کشورهای در حال توسعه اسلامی	سال ۲۰۱۱	سال ۲۰۱۸	میانگین دوره	رتبه	
								رتبه	مبلغ
انگلستان	۱۸۴۹	۳۷۵۰	۲۷۵۷	ایران	۱۸۸	۲۳۴	۱۹۳	۷	۱۹۳
ایتالیا	۱۵۱۵	۲۲۱۴	۱۵۲۱	بحرین	۲۳	۳۰	۲۷	۱۹	۲۷
ایرلند	۱۳۰	۵۳۸	۲۸۷	بنگلادش	۴۷	۲۵۷	۱۳۶	۹	۱۳۶
ایسلند	۹	۳۰	۱۶	پاکستان	۵۴	۱۹۶	۱۰۴	۱۲	۱۰۴
بلژیک	۳۶۹	۶۴۳	۴۸۱	ترکیه	۳۷۳	۳۸۲	۵۴۹	۱	۵۴۹
پرتغال	۱۲۰	۲۰۸	۱۳۵	عربستان سعودی	۳۱۱	۶۷۷	۴۷۵	۳	۴۷۵
دانمارک	۲۴۸	۴۹۲	۳۹۳	عمان	۴۴	۵۳	۴۷	۱۶	۴۷
ژاپن	۱۹۴۰	۳۵۹۸	۲۷۲۴	قزاقستان	۶۰	۱۶۷	۱۳۴	۱۰	۱۳۴
سوئد	۴۷۱	۷۴۹	۷۱۲	قطر	۱۰۰	۲۵۶	۲۰۳	۶	۲۰۳
سوئیس	۵۵۱	۹۷۳	۹۴۵	کویت	۸۷	۲۰۹	۱۲۹	۱۱	۱۲۹
فرانسه	۱۶۷۳	۳۲۲۴	۲۲۹۳	مالزی	۱۷۵	۵۲۳	۳۵۶	۵	۳۵۶
فنلاند	۲۲۲	۳۵۲	۲۹۱	مراکش	۴۰	۵۶	۴۶	۱۷	۴۶
کانادا	۱۳۰۹	۲۲۲۴	۱۸۹۱	مصر	۷۹	۱۲۱	۹۱	۱۳	۹۱
کره جنوبی	۶۰۵	۲۰۰۱	۱۱۶۶	نیجریه	۵۶	۲۰۳	۱۴۴	۸	۱۴۴
لوکزامبورگ	۴۶	۱۱۳	۷۰	میانگین گروه	۱۰۷	۲۶۷	۱۹۲		
نروژ	۲۰۶	۵۹۵	۴۰۱						
نیوزلند	۹۳	۲۱۴	۱۶۷						
هلند	۸۲۹	۱۱۹۰	۱۰۰۵						
یونان	۱۳۵	۸۷	۷۵						
میانگین گروه	۱۱۹۱	۳۴۲۱	۱۷۹۰						

۳-۲-۴. جذب گردشگر خارجی

در این پژوهش از مبلغ درآمد کشورهای منتخب از محل گردشگری بین‌المللی^۱ به عنوان معیار ارزیابی این متغیر استفاده شده در جدول ۵ ایران با میانگین سالانه ۳/۹ میلیارد دلار درآمد از محل گردشگری بین‌المللی در گروه خود حائز رتبه دهم شده است.

جدول ۵. درآمد کشورهای منتخب از محل گردشگری بین‌المللی به میلیارد دلار (۲۰۱۱-۲۰۱۸) (یافته‌های پژوهش براساس داده‌های

مستخرج از پایگاه داده‌های بانک جهانی (www.worldbank.data.org))

کشورهای توسعه یافته	سال ۲۰۱۱	سال ۲۰۱۸	میانگین دوره	کشورهای در حال توسعه اسلامی	سال ۲۰۱۱	سال ۲۰۱۸	میانگین دوره	رتبه	
								رتبه	مبلغ
آلمان	۵۳/۵	۶۰/۳	۵۴/۹	آذربایجان	۱/۵	۲/۸	۲/۶	۱۲	۲/۶
آمریکا	۱۸۷/۶	۲۵۶/۱	۲۳۰/۷	اردن	۴/۴	۶/۲	۵/۲	۹	۵/۲
اتریش	۱۹/۸	۲۵/۴	۲۱/۱	الجزایر	۰/۳	۰/۲	۰/۳	۱۸	۰/۳
اسپانیا	۶۷/۸	۸۱/۳	۶۹/۷	امارات متحده عربی	۹/۲	۲۱/۴	۱۵/۹	۳	۱۵/۹
استرالیا	۳۴/۳	۴۷/۳	۳۸/۰	اندونزی	۹/۰	۱۵/۶	۱۱/۹	۴	۱۱/۹
انگلستان	۳۸/۸	۴۸/۵	۴۶/۵	ایران	۲/۵	۵/۲	۳/۹	۱۰	۳/۹
ایتالیا	۴۳/۳	۵۱/۶	۴۴/۵	بحرین	۱/۸	۳/۸	۲/۸	۱۱	۲/۸
ایرلند	۹/۵	۱۴/۷	۱۱/۴	بنگلادش	۰/۱	۰/۴	۰/۲	۱۹	۰/۲
ایسلند	۰/۸	۳/۱	۱/۸	پاکستان	۱/۱	۰/۸	۰/۹	۱۶	۰/۹
بلژیک	۱۴/۱	۱۰/۴	۱۱/۹	ترکیه	۳۰/۳	۳۷/۱	۳۳/۶	۱	۳۳/۶
پرتغال	۱۴/۹	۲۴/۱	۱۷/۸	عربستان سعودی	۹/۳	۱۷/۰	۱۱/۵	۵	۱۱/۵
دانمارک	۶/۴	۹/۱	۷/۳	عمان	۱/۵	۳/۰	۲/۲	۱۳	۲/۲
ژاپن	۱۲/۵	۴۵/۳	۲۶/۲	قزاقستان	۱/۵	۲/۷	۲/۲	۱۳	۲/۲

ادامهٔ جدول ۵. درآمد کشورهای منتخب از محل گردشگری بین‌المللی به میلیارد دلار (۲۰۱۱-۲۰۱۸)

کشورهای توسعه یافته	سال ۲۰۱۱	سال ۲۰۱۸	میانگین دوره		کشورهای در حال توسعه اسلامی	سال ۲۰۱۱	سال ۲۰۱۸	میانگین دوره	رتبه
			رتبه	مبلغ					
سوئد	۱۰/۲	۱۴/۹	۱۶	۱۲/۰	قطر	۴/۵	۱۵/۲	۱۰/۸	۶
سوئیس	۲۰/۷	۲۰/۳	۱۰	۲۰/۱	کویت	۰/۶	۰/۹	۰/۷	۱۷
فرانسه	۶۶/۱	۷۳/۱	۳	۶۶/۸	مالزی	۲۱/۳	۲۱/۸	۲۱/۵	۲
فنلاند	۵/۶	۵/۷	۲۳	۵/۱	مراکش	۹/۱	۹/۵	۸/۷	۷
کانادا	۲۰/۰	۲۲/۰	۱۳	۱۸/۷	مصر	۹/۳	۱۲/۷	۸/۳	۸
کره جنوبی	۱۷/۳	۱۹/۹	۱۲	۱۹/۳	نیجریه	۰/۷	۲/۰	۱/۱	۱۵
لوکزامبورگ	۵/۴	۵/۵	۲۲	۵/۳	میانگین گروه	۶/۲	۹/۱	۷/۶	
نروژ	۶/۶	۷/۱	۲۱	۶/۸					
نیوزلند	۷/۳	۱۱/۰	۱۹	۸/۹					
هلند	۱۲/۹	۲۵/۹	۱۱	۱۹/۷					
یونان	۱۶/۳	۲۱/۶	۱۴	۱۷/۹					
میانگین گروه	۲۸/۸	۳۷/۷		۳۲/۶					

۳-۲-۵. دستیابی به فناوری خارجی

در این پژوهش از نمره شاخص انتقال فناوری از طریق سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی^۱ منتشره توسط مجمع جهانی اقتصاد به‌عنوان معیار ارزیابی دستیابی به دانش و فناوری خارجی استفاده شده جدول ۶ نشان می‌دهد که ایران با میانگین نمره ۴/۰ در رتبه شانزدهم گروه خود قرار گرفته است.

جدول ۶. امتیاز دستیابی به فناوری خارجی در کشورهای منتخب (۲۰۱۱-۲۰۱۸) (یافته‌های پژوهش براساس داده‌های مستخرج از پایگاه مجمع جهانی اقتصاد (www.weforum.org) reports the-global-competitvne))

کشورهای توسعه یافته	سال ۲۰۱۱	سال ۲۰۱۸	میانگین دوره	رتبه	کشورهای در حال توسعه اسلامی	سال ۲۰۱۱	سال ۲۰۱۸	میانگین دوره	رتبه
آلمان	۴/۳	۵/۴	۱۳	۴/۹	آذربایجان	۴/۷	۵/۰	۴/۸	۶
آمریکا	۴/۹	۵/۶	۸	۵/۰	اردن	۴/۹	۴/۵	۴/۸	۶
اتریش	۴/۹	۴/۷	۱۹	۴/۷	الجزایر	۳/۸	۳/۷	۳/۷	۱۸
اسپانیا	۴/۹	۴/۹	۱۳	۴/۹	امارات متحده عربی	۵/۵	۵/۶	۵/۷	۱
استرالیا	۵/۱	۵/۰	۸	۵/۰	اندونزی	۴/۷	۴/۷	۴/۸	۶
انگلستان	۵/۲	۵/۵	۳	۵/۲	ایران	۴/۰	۴/۳	۴/۰	۱۶
ایتالیا	۳/۹	۴/۰	۲۴	۳/۸	بحرین	۵/۳	۴/۹	۵/۱	۵
ایرلند	۶/۴	۶/۱	۱	۶/۳	بنگلادش	۴/۱	۳/۷	۳/۹	۱۷
ایسلند	۴/۶	۴/۳	۲۲	۴/۱	پاکستان	۳/۹	۴/۴	۴/۱	۱۴
بلژیک	۵/۳	۵/۲	۳	۵/۲	ترکیه	۴/۷	۴/۵	۴/۷	۹
پرتغال	۵/۳	۵/۳	۳	۵/۲	عربستان سعودی	۵/۵	۴/۸	۵/۲	۴
دانمارک	۵/۱	۴/۹	۱۳	۴/۹	عمان	۴/۹	۴/۱	۴/۶	۱۱
ژاپن	۴/۷	۵/۱	۱۸	۴/۸	قزاقستان	۴/۱	۴/۰	۴/۱	۱۴
سوئد	۵/۳	۵/۳	۸	۵/۰	قطر	۶/۱	۵/۱	۵/۷	۱
سوئیس	۵/۱	۵/۴	۶	۵/۱	کویت	۳/۴	۳/۵	۳/۴	۱۹
فرانسه	۴/۹	۵/۰	۱۳	۴/۹	مالزی	۵/۳	۵/۴	۵/۴	۳
فنلاند	۴/۲	۴/۸	۲۱	۴/۴	مراکش	۴/۹	۴/۶	۴/۷	۹
کانادا	۵/۲	۵/۲	۸	۵/۰	مصر	۴/۷	۴/۳	۴/۴	۱۲
کره جنوبی	۴/۵	۴/۵	۲۰	۴/۵	نیجریه	۴/۳	۴/۲	۴/۴	۱۲

ادامه جدول ۶. امتیاز دستیابی به فناوری خارجی در کشورهای منتخب (۲۰۱۱-۲۰۱۸)

کشورهای توسعه یافته	سال ۲۰۱۱	سال ۲۰۱۸	میانگین دوره	کشورهای در حال توسعه اسلامی	سال ۲۰۱۱	سال ۲۰۱۸	میانگین دوره
لوکزامبورگ	۵/۳	۵/۸	۵/۵	میانگین گروه	۴/۷	۴/۵	۴/۶
نروژ	۴/۸	۵/۱	۴/۹				
نیوزلند	۴/۹	۵/۲	۵/۰				
هلند	۵/۰	۵/۵	۵/۱				
یونان	۴/۰	۳/۷	۴/۰				
میانگین گروه	۴/۹	۵/۰	۴/۹				

۴. یافته‌های پژوهش

در بررسی ایستایی متغیرها باید گفت، به علت کمتر از ۱۰ سال بودن دوره مورد مطالعه، انجام آزمون ایستایی الزامی نیست (ولدریج^۱، ۲۰۰۸). همچنین نتایج آزمون F لیمر به شرح جدول ۷ نشان داد مقادیر F محاسباتی در هر دو حالت تخمین از مقدار جدول بیشتر است؛ بنابراین، فرضیه صفر رد و اثرات گروه پذیرفته می‌شود. به عبارتی، تخمین مدل به صورت داده‌های تابلویی در هر ۲ حالت تأیید گردید.

جدول ۷. نتایج آزمون F لیمر (یافته‌های پژوهش)

کشورهای منتخب	آماره F	ارزش احتمال	نتیجه
در حال توسعه	۱۸/۱۶۲	۰/۰۰	داده‌های تابلویی
توسعه یافته	۱۶/۰۷۹	۰/۰۰	داده‌های تابلویی

در نهایت، مدل تحقیق با استفاده از الگوی داده‌های تابلویی پویا و به روش گشتاورهای تعمیم یافته به تفکیک هر گروه از کشورهای منتخب برآورد و نتایج در جدول ۸ ارائه شده است.

جدول ۸. نتایج برآورد مدل به روش گشتاورهای تعمیم یافته (یافته‌های پژوهش)

متغیرهای توضیحی ▼	متغیر وابسته: بهره‌وری کل عوامل		کشورهای منتخب توسعه یافته	
	ضریب	آماره t	ضریب	آماره t
LnTFP(-1)	۰/۳۵۹	۶/۳۹۵*	-۰/۴۱۴	۶/۸۴۳*
LnTRAD	-۰/۱۴۸	۵/۷۱۸*	-۰/۰۹۷	۳/۸۹۳**
LnFDI	-۰/۰۶۱	۲/۲۶۹**	-۰/۱۳۵	۵/۰۲۶*
LnNB	-۰/۰۰۲	۱/۱۲۸	-۰/۰۰۹	۱/۵۵۴
LnIT	-۰/۰۱۳	۱/۵۶۱	-۰/۰۲۵	۱/۷۴۵
LnTT	-۰/۰۳۳	۲/۱۶۴***	-۰/۰۶۲	۳/۰۷۷**
Sargan Test Statistic	۷/۸۳۵		۸/۱۳۰	
AR(1)	۰/۰۰۰		-۰/۰۰۰	
AR(2)	-۰/۸۲۵		-۰/۸۲۳	
Number of obs	۱۵۲		۱۹۲	
Number of groups	۱۹		۲۴	
Obs per group	۸		۸	

(نشانه‌های * و ** نیز به ترتیب سطوح معناداری ۱٪ و ۵٪ است).

۵. بحث

درباره مندرجات جدول بالا باید گفت، به منظور اطمینان از مناسب بودن روش گشتاورهای تعمیم یافته برای برآورد مدل دو آزمون انجام شده است. نخست، آزمون سارگان که نشان می‌دهد ابزارهای مورد استفاده در تخمین مدل از اعتبار لازم

برخوردارند. دوم، آزمون همبستگی پسمانده مرتبه اول $AR(1)$ و مرتبه دوم $AR(2)$ که نتایج نشان داد در هر دو حالت تخمین، ضریب خودرگرسیون مرتبه اول $AR(1)$ معنی‌دار و ضریب خودرگرسیونی مرتبه دوم $AR(2)$ تخمین معنی‌دار نیست. نتایج برآورد به ترتیب نشان داد که ۱ درصد افزایش تجارت خارجی در کشورهای منتخب در حال توسعه و توسعه‌یافته به ترتیب سبب افزایش ۰/۱۴۸ و ۰/۰۹۷ درصدی بهره‌وری کل عوامل آن‌ها شده است. ۱ درصد افزایش جذب سرمایه خارجی در کشورهای منتخب در حال توسعه و توسعه‌یافته به ترتیب سبب افزایش ۰/۰۶۱ و ۰/۱۳۵ درصدی بهره‌وری کل عوامل آن‌ها شده است. ۱ درصد افزایش دستیابی به فناوری خارجی در کشورهای منتخب در حال توسعه و توسعه‌یافته به ترتیب سبب افزایش ۰/۰۳۳ و ۰/۰۶۲ درصدی بهره‌وری کل عوامل آن‌ها شده است. ۱ درصد افزایش برند ملی در کشورهای منتخب در حال توسعه و توسعه‌یافته به ترتیب سبب افزایش ۰/۰۰۲ و ۰/۰۰۹ درصدی بهره‌وری کل عوامل آن‌ها شده است.

۶. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

پژوهش حاضر به بررسی تأثیر مؤلفه‌های کارایی دیپلماسی اقتصادی بر بهره‌وری کل عوامل در دو گروه از کشورهای منتخب در حال توسعه و توسعه‌یافته پرداخته که نتایج نشان داد:

تأثیر تسهیل تجارت خارجی بر بهره‌وری کل عوامل در هر دو گروه از کشورهای منتخب مثبت و معنادار است؛ زیرا بهبود کارایی دیپلماسی اقتصادی از مجرای تسهیل تجارت خارجی، زمینه دسترسی واحدهای تولیدی به نهاده‌های بیشتر و ارزان‌قیمت‌تر خارجی را فراهم و با کاهش هزینه‌های تولید از رهگذر صرفه‌های ناشی از مقیاس موجب افزایش بهره‌وری کل عوامل شده است. در ضمن، ضریب برآوردی این متغیر در کشورهای در حال توسعه بزرگ‌تر است؛ زیرا ساختار تولیدی این کشورها وابستگی بیشتری به فناوری و کالاهای واسطه‌ای کشورهای توسعه‌یافته دارند.

تأثیر جذب سرمایه خارجی بر بهره‌وری کل عوامل در هر دو گروه از کشورهای منتخب مثبت و معنادار است؛ زیرا جذب سرمایه خارجی علاوه بر این که یک منبع تأمین سرمایه است، به‌عنوان کانال سرریز هزینه‌های تحقیق و توسعه دیگر کشورها به داخل و دستیابی به فناوری‌های جدید موجبات افزایش کارایی و اثربخشی عوامل تولید را فراهم و بهره‌وری آن‌ها را افزایش داده است. ضمناً، ضریب برآوردی این متغیر در کشورهای توسعه‌یافته بزرگ‌تر است؛ زیرا جذب سرمایه خارجی در این کشورها به مراتب از کشورهای در حال توسعه بیشتر است؛ بنابراین، تأثیر بیشتری بر بهره‌وری کل عوامل آن‌ها داشته است.

تأثیر ارزش برند ملی بر بهره‌وری کل عوامل در هر دو گروه از کشورهای منتخب مثبت اما فاقد معناداری آماری است. بر این اساس می‌توان گفت، هر چند به لحاظ نظری، بهبود کارایی دیپلماسی اقتصادی می‌تواند زمینه مدیریت بهتر منابع انسانی و نگهداشت و جذب نخبگان و استعدادها، کاهش تضادها و بهبود روابط میان آحاد جامعه و افزایش میزان وفاداری آن‌ها را فراهم و ضمن افزایش بهره‌وری نیروی انسانی موجب رشد بهره‌وری سایر عوامل شود؛ اما نتایج تخمینی نشان داد بخش اعظم مشکلات کشورها درخصوص بهره‌وری کل عوامل به ساختار تولیدی، مسائل زیرساختی و لجستیکی، مشکلات مالی و برخی مسائل دیگر آن‌ها برمی‌گردد که خارج از حوزه دیپلماسی اقتصادی است.

تأثیر جذب گردشگر خارجی بر بهره‌وری کل عوامل در هر دو گروه از کشورهای منتخب مثبت اما فاقد معناداری آماری است. بر این اساس می‌توان گفت، هر چند به لحاظ نظری، افزایش کارایی دیپلماسی اقتصادی و جذب گردشگر خارجی با رشد درآمد کشورها از محل مخارج گردشگران برای مصرف کالاها و خدمات با افزایش صرفه‌های ناشی از مقیاس و دیگر آثار خارجی می‌تواند بهره‌وری فعالیت‌های اقتصادی را افزایش دهد؛ اما نتایج تخمینی نشان داد هر کشوری در درجه نخست با توجه به مزیت‌هایی که دارد باید تکلیف خود را در داخل مشخص کند که چه محصولاتی را تولید و کدام را در اولویت‌های نخست قرار دارد تا به تخصیص بهینه منابع و افزایش بهره‌وری عوامل منجر شود. سپس از دیپلماسی اقتصادی و جذب گردشگر خارجی جهت افزایش صرفه‌های ناشی از مقیاس و تحقق رشد بهره‌وری فعالیت‌های اقتصادی استفاده کند.

تأثیر دستیابی به فناوری خارجی بر بهره‌وری کل عوامل در هر دو گروه از کشورهای منتخب مثبت و معنادار است؛ زیرا فناوری به‌خصوص فناوری اطلاعات و ارتباطات- یک سرمایه دوسویه است و از یک‌سو مانند سایر اشکال سنتی سرمایه

به‌عنوان نهاد در فرایند تولید مورد استفاده قرار می‌گیرد؛ بنابراین، جایگزینی فناوری با سایر نهاده‌ها در فرایند تولید به تعمیق سرمایه^۱ انجامیده و به‌طور مستقیم موجب رشد بهره‌وری کل عوامل شده است. از سوی دیگر، فناوری اطلاعات و ارتباطات مانند دانش دارای ویژگی‌هایی نظیر رقابت‌ناپذیری، گسترش نامحدود، گسستگی، بی‌وزنی و بازترکیبی است که باعث شده با یک‌بار تولید به‌راحتی با هزینه بسیار ناچیز قابل تکثیر باشد و با ایجاد مزایای خارجی و سرریزها موجب بازده صعودی به مقیاس و رشد بهره‌وری کل عوامل تولید شود. ضمناً، ضریب برآوردی این متغیر در کشورهای توسعه‌یافته بزرگ‌تر است؛ زیرا همان‌گونه که در قسمت قبل بیان شد از انتقال فناوری از طریق سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به‌عنوان معیار جایگزین این متغیر استفاده شده و از آنجاکه دستیابی به فناوری خارجی در کشورهای در حال توسعه بیشتر از طریق واردات و کمتر از طریق سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی انجام می‌شود؛ بنابراین، این متغیر بر بهره‌وری آن‌ها، نسبت به کشورهای توسعه‌یافته تأثیر کمتری گذاشته است.

تأثیر متغیر وابسته باوقه (بهره‌وری کل عوامل در یک سال قبل) بر بهره‌وری کل عوامل در کشورهای منتخب در هر دو گروه از کشورهای منتخب مثبت و معنادار است؛ زیرا افزایش بهره‌وری کل عوامل در سال قبل از بستر مناسب برای این کار حکایت دارد و تسری این شرایط به دوره بعد سبب افزایش بیش از پیش بهره‌وری کل عوامل شده است.

- براساس نتایج تخمین مبنی بر تأثیر مثبت تسهیل تجارت خارجی بر بهره‌وری کل عوامل به کشورهای منتخب -خاصه کشورهای در حال توسعه- پیشنهاد می‌شود با افزایش واردات کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای، امکان تولید بیشتر و ارزان‌قیمت‌تر توسط واحدهای تولیدی فراهم شود تا بهره‌وری کل عوامل افزایش یابد.

- براساس نتایج تخمین مبنی بر تأثیر مثبت جذب سرمایه خارجی بر بهره‌وری کل عوامل به کشورهای منتخب -خاصه کشورهای در حال توسعه- پیشنهاد می‌شود نسبت به جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی اقدام کند تا زمینه استفاده از دانش و مهارت‌های بازاریابی سرمایه‌گذار خارجی در فرایند تولید و توزیع فراهم شود و از مجرای افزایش نوآوری و رشد مهارت نیروی کار بر بهره‌وری کل عوامل تولید افزوده شود.

- براساس نتایج تخمین مبنی بر تأثیر دستیابی به فناوری خارجی بر بهره‌وری کل عوامل به کشورهای منتخب -خاصه کشورهای در حال توسعه- پیشنهاد می‌شود زمینه دستیابی بیش از پیش واحدهای تولیدی به دانش و ایده و فناوری خارجی فراهم شود تا بهتر بتوانند با تغییرات محیطی مقابله نمایند و بهره‌وری خود را افزایش دهند.

منابع

آریابد، آیدا؛ مقدسی، رضا؛ زراعت‌کیش، سید یعقوب (۱۴۰۰). مطالعه ارتباط حکمرانی خوب با تولید و بهره‌وری کل عوامل در گروهی از کشورهای در حال توسعه و OECD. *تحقیقات اقتصاد کشاورزی*، ۱۲ (۴۷)، ۲۸۹-۳۱۸. doi: 20.1001.1.20086407. 1399.12.47.12.6.

انصاری‌نسب، مسلم؛ نامداری، سیمین (۱۳۹۵). بررسی تأثیر جهانی‌شدن و آزادسازی تجاری بر رشد بهره‌وری کل عوامل در کشورهای گروه MENA و EU15. *سیاست‌های مالی و اقتصادی*، ۴ (۱۴)، ۱۷۰-۱۵۱. URL: <http://qjefp.ir/article-1-447-fa.html>.

باقری، حسین. سیف، الله مراد و شهبازی، نجفعلی. (۱۳۹۶). الگوی پیشنهادی دیپلماسی اقتصادی جمهوری اسلامی ایران در راستای عمق‌بخشی خارجی انقلاب اسلامی. *آفاق امنیت*، ۱۰ (۳۴)، ۳۵-۶۴. doi: 20.1001.1.25381857.1396.10.34.2.2. ۳۵-۶۴.

بهکیش، محمدمهدی. (۱۳۸۹). *اقتصاد ایران در بستر جهانی‌شدن*. چاپ پنجم. تهران: نشر نی.

پیک‌زاد، جعفر؛ رزمجو، مریم؛ رحمتی، مریم (۱۴۰۰). الگوسازی تأثیر مدیریت جهادی و رفتار سیاسی بر بهره‌وری نیروی انسانی با نقش واسطه‌ای فضیلت‌سازمانی. *توسعه مدیریت منابع انسانی و پشتیبانی*، ۷ (۶۰)، ۲۷-۵۴. dor: 20.1001.1.17359384. 1400.16.60.2.3.

جعفری صمیمی، احمد؛ دقیقی اصلی، علیرضا؛ عرب، مهشاد (۱۳۸۸). بررسی تأثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات بر بهره‌وری کل عوامل تولید در کشورهای منتخب جهان. *اقتصاد مالی*، ۳ (۹)، ۲۷-۱. doi: 20.1001.1.25383833.1388.3.9.1.8. ۲۷-۱.

- داوند، محمد؛ موسوی شفاپی، سید مسعود (۱۳۹۵). تأثیر دیپلماسی اقتصادی پسامدرن بر تحقق اهداف اقتصاد داخلی ایالات متحده آمریکا (۲۰۰۹-۲۰۱۲). *مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی*، ۷ (۲۴)، ۹۳-۱۱۳.
- زاهدی، شمس السادات. (۱۳۸۵). *مبانی توریسم و اکوتوریسم پایدار (با تأکید بر محیط‌زیست)*. دانشگاه علامه طباطبائی، شماره نشر ۱۹۱، تهران.
- شاه‌آبادی، ابوالفضل؛ مرادی، علی؛ تورانی، نیکتا (۱۳۹۶). اثر متقاطع فراوانی منابع طبیعی و حکمرانی خوب بر بهره‌وری کل عوامل تولید در کشورهای منتخب صادرکننده نفت. *پژوهشنامه بازرگانی*، ۲۲ (۸۵)، ۱-۲۵. doi: 20.1001.1.17350794.1396.22.85.
- 1.4 طبقه‌بندی اکبری، لاله؛ بابازاده، محمود؛ سامعی، قاسم؛ آخوندزاده یوسفی، طاهره (۱۴۰۰). تأثیر عوامل سیاسی بر مؤلفه‌های بهره‌وری در کشورهای منتخب در حال توسعه (با تکیه بر نهادهای حاکمیتی). *مطالعات اقتصاد سیاسی بین‌المللی*، ۴ (۱)، ۳۰۷-۳۴۶. doi: 10.22126/ipes.2021.5154.1245
- طیبی، سید کمیل؛ آذربایجانی، کریم؛ منوچهری، صلاح‌الدین (۱۳۹۵). اثرات برون‌سپاری بین‌المللی و سرمایه با فناوری بالا بر بهره‌وری کل عوامل تولید: مطالعه موردی صنایع منتخب با فناوری بالای ایران. *پژوهش‌های رشد و توسعه اقتصادی*، ۷ (۲۵)، ۱۳-۳۲. doi: 20.1001.1.22285954.1395.7.25.12.6
- عیسی‌زاده، سعید؛ صوفی مجیدپور، مسعود (۱۳۹۶). رشد بهره‌وری کل عوامل تولید، پیشرفت تکنولوژیکی، تغییرات کارایی: شواهد تجربی از صنایع تولید ایران. *مدل‌سازی اقتصادی*، ۱۱ (۴)، ۲۰-۴۸. <https://sanad.iau.ir/en/Journal/eco/Article/604864?jid=604864&lang=fa>
- قاسمی‌فر، ژمنه؛ شاه‌آبادی، ابوالفضل؛ شیرین‌بخش، شمس‌الله؛ موسوی، میرحسین؛ احمدیان، اعظم (۱۴۰۱). ارزیابی اثرات استرس سیستمیک بر بهره‌وری کل عوامل تولید با رویکرد بیزین: مطالعه موردی اقتصاد ایران. *پژوهش‌های رشد و توسعه اقتصادی*، ۱۳ (۴۹)، ۱۳-۳۴. doi: 10.30473/egdr.2021.58993.6216
- نجاززاده، رضا؛ تمنایی‌فر، سیما (۱۳۹۰). اثر آزادسازی تجاری بر بهره‌وری کل عوامل تولید در گروه منتخب کشورهای سازمان همکاری اسلامی. *اقتصاد و تجارت نوین*، ۷ (۱)، ۷۲-۵۳. doi: 10.22055/jqe.2012.10569

References

- Abidin, N. Z., Karim, Z. A., Shaari, M. S. & Laila, N. (2021). The effect of foreign direct investment on total factor productivity in selected ASEAN+3 countries: New evidence using a panel ARDL study. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 8(10), 109-117. doi: 10.13106/jafeb.2021.vol8.no10.0109 (In Persian).
- Anholt, S. (2007). *Competitive identity: The new brand management for nations, cities and regions*. Basingstoke, England: Palgrave Macmillan.
- Ansarinasab, M. & Namdari, S. (2016). The investigation of effect of globalization and trade liberalization on total factor productivity growth in the MENA and EU15 Countries. *Quarterly Journal of Fiscal and Economic Policies*, 14(4), 151-170. <http://qjefp.ir/article-1-447-en.html> (In Persian).
- Ariabod, A., Moghaddasi, R., & Zeraatkish, S. Y. (2020). Studying of good Governance connection with producing and utilization all factors in group of developing and OECD countries. *Agricultural Economics Research*, 12 (47), 289-318. doi: 20.1001.1.20086407.1399.12.47.12.6 (In Persian).
- Bagheri, H., Seif, A. M., & Shahbazi, N. (2017). The proposed pattern of economic diplomacy of the Islamic republic of Iran in external deepening of the Islamic revolution. *Security Horizons*, 10 (34), 35-64. doi: 20.1001.1.25381857.1396.10.34.2.2 (In Persian).
- Behkish, M. M. (2010). *Iran's economy in the context of globalization*. Tehran: Ney, fifth edition (In Persian).
- Beikzad, J., Razmjou, M., & Rahmati, M. (2021). Modeling the impact of jihadi management and political behavior on manpower productivity with the mediating role of organizational virtue. *Quartely Journal of Logistics & Human Resources Management*, 16(60), 27-54. doi: 20.1001.1.17359384.1400.16.60.2.3 (In Persian).
- Butcher, G., Fairweather, J. R. & Simmons, D. G. (2003). *The economic impact of tourism on*

- christchurchcity and akaroa township. *Journal of Economic Dynamics and Control*, 11, 211-200. <https://hdl.handle.net/10182/252>.
- Davand, M., & Mousavi Shafaei, S. M. (2017). Postmodern economic diplomacy and the national economic interests (2009-2012). *Strategic Studies of Public Policy*, 7 (24), 93-113 (In Persian).
- Dean, B. V., & Goldhar, J. D. (1980). *Management of research and innovation*. North-Holland Publishing Company.
- DeBresson, C. (1999). *An entrepreneur cannot innovate alone: Networks of enterprises are required*. In *DRUID Summer Conference* (pp. 9-12).
- Dedrick, J., Kraemer, K. L., & Shih, E. (2013). Information technology and productivity in developed and developing countries. *Journal of Management Information Systems*, 30 (1), 97-122. doi: 10.2753/MIS0742-1222300103.
- Fadiran, D. & Akanbi, O. A. (2017). Institutions and other determinants of total factor productivity in Sub-Saharan Africa. *Working Papers 714, Economic Research Southern Africa*.
- Griliches, Z. (1998). R&D and productivity: The unfinished business. In *R&D and Productivity: The Econometric Evidence* (pp. 269-283). University of Chicago Press.
- Isazadeh, S. & Soufimajidpour, M. (2018). TFP growth, technological progress, efficiency changes: empirical evidence from Iranian manufacturing. *Industries. Economic Modeling*, 11 (4), 20-48. <https://sanad.iau.ir/en/Journal/eco/Article/604864?jid=604864&lang=fa> (In Persian).
- Jafarisamimi, A., Daghighi Asli, A. & Arab, M. (2010). The Impact of ICT on Total Factor Productivity in Selected Countries of The World. *Journal of Financial economics*, 3 (9), 1-27. doi: 20.1001.1.25383833.1388.3.9.1.8 (In Persian)..
- Justinek, G. (2018). *(Economic) diplomacy: in need of a new paradigm? Chapters*, in: Peter A.G. van Bergeijk & Selwyn J.V. Moons (ed.), *Research Handbook on Economic Diplomacy*, chapter 2, pages 30-38, Edward Elgar Publishing.
- Kamali Zonouzi, M., Hoseyni, M. & Khoramshahi, M. (2021). Political factors affecting the survival of SMEs case study: An empirical study in Tehran Grand Bazaar. *Asia Pacific Management Review*, 26(1), 47-56. doi: 10.1016/j.apmr.2020.07.002.
- Kim, Y. (2006). Do South Korean companies need to obscure their country-of-origin image? A case of Samsung. *Corporate Communications: An International Journal*, 11(2): 126-137. doi: 10.1108/13563280610661660.
- Larraín, F. & Tavares, J. (1999). Can openness deter corruption? the role of foreign direct investment. *CEPR Discussion Papers* 6488, C.E.P.R. Discussion Papers.
- Li, L., & Luo, C. (2023). Does administrative decentralization promote outward foreign direct investment and productivity? Evidence from China. *Economic Modelling*, 124, 106296. doi: 10.1016/j.econmod.2023.106296.
- Majeed, S., Ahmed, Q. M. & Butt, M. S. (2010). Trade liberalization and total factor productivity growth (1971-2007). *Pakistan Economic and Social Review*, 48 (1), 61-84. doi: 10.2307/41762414.
- Miao, M., Yushi, J. & Borojo, D. G. (2020). The impacts of China-Africa economic relation on factor productivity of African countries. *Economies*, 8 (2), 1-29. doi: 10.3390/economies8020047.
- Najarzadeh, R., Tamanaeifar, S., & Goli, Y. (2012). The Impact of Trade Liberalization on Total Factor Productivity in Group of Islamic Countries. *Quarterly Journal of Quantitative Economics*, 9 (2), 129-152. doi: 10.22055/jqe.2012.10569 (In Persian).
- Naray, O. (2011). Commercial diplomats in the context of international business. *The Hague Journal of Diplomacy*, 6 (1-2), 121-148. doi: 10.1163/187119111X557382.
- Qasemifar, S., Shahabadi, A., Shirinbakhsh, S., Mousavi, M., & Ahmadyan, A. (2023). Evaluating the Effects of Systemic Stress on Total Factor Productivity with Bayesian Approach: A Case Study of Iranian Economy. *Economic Growth and Development Research*, 13 (49), 32-13. doi: 10.30473/egdr.2021.58993.6216 (In Persian).
- Rincon, A. A. & Vecchi, M. (2004). The dynamic impact of ICT spillovers on companies' productivity performance. *National Institute of Economic and Social Research*, 245.

- Seker, M. & Saliola, F. (2018). A cross-country analysis of total factor productivity using micro-level data. *Central Bank Review*, 18 (1), 13-27. doi: 10.1016/j.cbrev.2018.01.001.
- Serdaroglu, T. (2015). Financial openness and total factor productivity in Turkey. *Procedia Economics and Finance*, 30, 848-862. doi: 10.1016/S2212-5671(15)01335-0.
- Shahabadi, A., Moradi, A., & Toorani, N. (2018). The interaction of good governance and abundance of natural resources on total factor productivity in selected petroleum exporting countries. *Iranian Journal of Trade Studies*, 22 (85), 1-25. doi: 20.1001.1.17350794.1396.22.85.1.4 (In Persian).
- Tabaghchiakbari, L., Babazadeh, M., Sameei, G., & AkhundzadehYousefi, T. (2021). The effect of political factors on productivity components in selected developing countries (relying on governmental institutions). *International Political Economy Studies*, 4 (1), 307-346. doi: 10.22126/ipes.2021.5154.1245 (In Persian).
- Tayebi, S. K., Azarbajejani, K., & Manouchehri, S. (2016). Effects of international outsourcing and high-tech capital on total factor productivity: The case of Iran's high-tech industries. *Economic Growth and Development Research*, 7(25), 17-36. doi: 20.1001.1.22285954.1395.7.25.12.6 (In Persian).
- Tonami, A. (2018). Exporting the developmental state: Japan's economic diplomacy in the arctic. *Third World Quarterly*, 39(6): 1211-1225. doi: 10.1080/01436597.2017.1415142.
- Wooldrige, J. M. (2008). *Introductory econometrics: A modern approach, Michigan*. Cengage-Learning.
- Yang, C. & Li, X. (2011). The study on employer brand strategy in private enterprises from the perspective of human resource management. *Energy Procedia*, 5, 2087-2091.
- Zahedi, Sh. A. S. (2007). Basics of sustainable tourism and ecotourism (with emphasis on the environment). Allameh Tabatabayi University, publication number 191, Tehran (In Persian).



پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی